

Hiika limaanaa-Kutaa 3

Description

(B)- Ammas iimaanni dubbii Arrabaa fi hojii qaamolees of keessatti qabata. Dubbiin arrabaa shahaadateyni dubbachuu fi wantoota isaaniin wal qabatan mirkaneessudha. (Shahaadateynin: â€œAshâ€™hadu an laa ilaah illallah wa ashâ€™hadu anna Muhammadan abduhu wa rasuuluhu.â€ (Rabbin malee haqaan gabbaramaan akka hin jirre ragaa nan baha, ammas Muhammad gabrichaa fi Ergamaa Isaa taâ€™uu ragaa nan baha) jechuudha.)

Hojiiin qaamolee immoo wanta qaaman malee hin hojjatamneedha. Fakkeenyaaf, salaata, hajjii, qabsoo (jihaada), waan gaariitti ajajuu fi waan badaa irraa dhoowwudha.

Dubbiin arrabaa dhimma hafuu hin qabneedha. Zaahiraan (gubbaadhaa) iimaanni gadi dhaabbatuu keessatti hundeedha. Beektonni salafaa dhimma kana jabeessanii jiru. kunoo Abu Sawr barbaachisummaa arrabaan mirkanessuuakkana jechuun mirkaneessa: namni tokko osooakkana jedhe, â€œRabbiin azza wa jalla tokkicha akka taâ€™e ragaa nan baha, wanti Ergamtoonni ittiin dhufan haqa, shariâ€™aa hundaa nan mirkaneessa.â€ Ergasii yooakkana jedhe, â€œKana keessaa qalbiin tiyya homattu hin amanne, ani hin dhugoomsuâ€, namni kuni Muslima akka hin taanee warra beekumsaa jidduutti wal dhabbiin hin jiru. Osoo, â€œAl-Masiih Rabbiidha.â€ Jedhee fi dhimma Islaamaa mormeeakkana jedhee, â€œKana keessaa qalbiin tiyya homattu hin amantu.â€ kana ifatti baasuuisaatiif inni kaafira, muâ€™mina miti. Dhugoomsun isa bira yoo hin jiraatin [arrabaan] mirkaneessu qofaan muâ€™mina hin taâ€™u. Ammas, mirkaneessun isa bira yoo hin jiraatin dhugoomsu qofaan muâ€™mina hin taâ€™u. Hanga qalbiiisaatiin dhugoomsu fi arrabaisaatiin mirkaneessutti malee muâ€™mina (nama dhugaan amane) hin taâ€™u.â€ (Sharih Usuul Iâ€™itqiqaadi ahli sunnati-Lalaalakaaâ€™i- 4/849) (Qalbiiisaatiin yoo dhugoomse, arrabaan dubbatee fi qaaman hojii hojjate, inni muâ€™mina taâ€™a.)

Ibn Taymiyaan ni jedha: dandeetti waliin namni arrabaisaatiin hin dhugoomsine, lugaa namootaa keessatti muâ€™mina hin jedhamu. Akkuma sahaabota fi warroonni gaarummaa keessattiisaan hordofan irraa salafni ummata kanaa irratti wali galan.â€ (Majmuuâ€™al Fataawaa-7/337)

Ammas ni jedha: â€œNamni qalbiiisaatiin dhugoomsee garuu arrabaisaatiin yoo hin dubbatin, addunyaattis taâ€™e Aakhiratti murtiwwan iimaana keessatti homtu isatti hin rarraâ€™u.â€ (Majmuuâ€™al Fataawaa-7/140)

â€œKeessaanii fi haqiqadhaan dubbiin arrabaa iimaana taâ€™uu, dubbii amantii fi dhugoomsu qalbiitiin walqabateedha. Taâ€™uu baannan, akka wali-galtee Muslimootatti dubbiin amanti irraa qullaa taâ€™ee iimaanaa miti. (ilaali Majmuuâ€™al Fataawaa-7/550)

Ammas, **Iimaanni hojii qaamolee of keessatti** qabata. Akkuma wanta beeksisan keessatti Ergamtoota dhugoomsuun umamtoota irratti dirqama taâ€™e, wanta ajajan keessattisisaaniif ajajamuun namarra

jira. Guutumatti ajajamuu dhiisu waliin Ergamtootatti amanuu (iimaanni) galma hin gahu. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾

â€œErgamaa tokkollee hin erginee hayyama Rabbiitiin akka ajajni isaa fudhatamuuf malee.â€
Suuratu An-Nisaa 4:64

(Ergamtoota keessaa ergamaa tokkollee hin erginee ajajaa fi murtii Rabbiitiin namoonni isaaf akka ajajamaniif yoo taâ€™ee malee. Kana keessa namoonni Ergamaaf akka ajajamaniif kakaasutu jira. Wanta Ergamaan ajaje hojjachuu fi wanta inni dhoowwe dhiisudha.)

Hojiwwan qaamolee hojiwwan qalbii kan hordofanii fi barbaachisaniidha. â€œQalbii keessa beekumsi fi fedhiin yoo jiraate, kuni dirqamaan gara qaamatti yaaâ€™a. Qaamni wanta qalbiin barbaaddu irraa duubatti hin hafu. Kanaafi, Ergamaan Rabbiin sallallahu aleih wassalam hadiisa sahiih keessattiakkana jedhan: â€œXiyyefannoo itti kennaa! Dhugaumatti qaama keessa muraa fooni takkattu jira. Yoo ishiin tolte, qaamni guutuun tole. Yoo ishiin badde, qaamni guutuun bade. Xiyyefoo itti kennaa! Ishiin qalbiidha.â€ ([Sahih Al-Bukhaari 52](#))

Iimaana keessa jiruun qalbiin yoo tolte, qaamni dubbii fi hojiin ni tola. Akkuma imaamonni hadiisaa jedhan: â€œ[iimaanni] dubbii fi hojiidha.â€ Dubbii keessa fi zaahiraa (gubbaa), hojii keessa fi gubbaa. Gubbaan keessa kan hordofuu fi isaaf barbaachisuudha. Yeroma keessi tole, gubbaan tola. Yoo keessi bade gubbaanis bade.â€ ([Majmuuâ€™al Fataawaa-7/187](#))

Kan darbe irratti dabalatee, hojiwwan gubbaa dhabamuun iimaana keessa dhabamsiisa. Kanaafi, Rabbiin nama wantoonni iimaanaaf barbaachisan isarraa dhabaman irraa iimaana dhabamsiisa. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

﴿وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَا أَتَحَدُوهُمْ أَوْ لِيَأَءِهِ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَنِسِقُونَ﴾

â€œOsso Rabbitti, Nabiiyyii fi wanta isatti buâ€™etti kan amanan taâ€™anii, silaa awliyaâ€™a isaan hin godhatanii turan. Garuu baayâ€™een isaanii faasiqootaâ€ Suuratu Al-Maaâ€™idah 5:81

Yahuudonni mushrikoota gargaaran kunniin osso Rabbitti, Nabii Muhammaditti (SAW) amananii fi Qurâ€™aana gara isaatti buâ€™e mirkaneessanii, silaa kaafiroota hiriyyootaa fi gargaartota hin godhatanii turan. Garuu baayâ€™een isaanii ajaja Rabbi fi Ergamaa Isaa keessaa kan bahaniidha [\[1\]](#)

Keessaa fi alli kan wal qabataniidha. Keessi yoo qajeelee malee alli qajeelu hin dandaâ€™u. Yoo keessi qajeele, alli qajeelun waan hin hafneedha. (Majmuuâ€™al Fataawaa-18/272)

Sababni kanaa, iimaanni keessaa qalbii keessatti hidda yoo qabate, kuni ala irratti dhiibbaa (buâ€™aa) fida. Tokko kan biraa irraa adda bahuun gonkumaa hin dandaâ€™amu.

Dandeetti guutuu waliin hojiif fedhii cimaa qabachuun wanti dandaâ€™amu suni akka argamu taasisa. Rabbii fi Ergamaa Isaa jaallachuun qalbii keessatti yoo hidda qabate, kuni awliyoota Isaa jaallachuu fi gargaaruu, diinota Isaatti diina taâ€™uu namarraa barbaada.

Namni tokko Rabbii oltaâ€™aatti kan amanuu fi wantoota Inni dirqama godhe kan mirkaneessu taâ€™ee ergasi kana waliinu ajajamoota kanniin kan dhiisu fi hojjachuu kan didu taâ€™uun waan hin dandaâ€™amneedha.

Ibn Taymiyaan akkana jedha: namtichi tokko Rabbiin isarratti salaata shanan, zakaa, soomaa fi hajjii dirqama akka godhe qalbii keessatti amanti gadi dhaabbataa amanee ergasii jirenyaa isaa guutuu Rabbiif sujuuda takkallee kan hin sujuunne, Ramadaana hin soomne, Rabbiif jedhee zakaa hin kenninee, gara Mana Isaatti hin hajjinee muâ€™mina (nama dhugaan amane) taâ€™uun waan hin dandaâ€™amneedha. Qalbii keessa nifaqa fi zandiiqni jiraachu waliin malee iimaana sirrii waliin kuni hin argamu. Kanaafi, Rabbiin subhaanahu kan sujuuda didu kaafira qofa akka taâ€™e ibsa. Akkuma jecha Isaa:

﴿يَوْمَ يُكَشِّفُ عَنِ سَاقِي وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ﴾
 خَلِسَةً أَبْصَرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ

﴿سَلِمُونَ﴾

â€œGuyyaa mogolee irraa saaqamuu fi gara sujuudaa waamamanii isaan sujuudu hin dandeenye [yaadadhu]. Ijji isaanii sodaattu taate xiqqenyis isaan haguuga. Osoo fayyaa qabanuu gara sujuudaatti waamamaa turan.â€ Suuratu Al-Qalam 68:42-43 (Majmuuâ€™al Fataawaa-7/187)

Guduunfaa

Iimaanni akkuma qalbiin amanuu fi dhugoomsu of keessatti qabatu, arrabaan dubbachuu fi qaaman hojjachuus of keessatti qabata. Namni qalbii isaatin hundeeawan iimaanatti erga amanee fi dhugoomse booda, iimaanni isaa sirrii fi dhugaa taâ€™uuf arrabaan dubbachuu fi qaaman hojjachuu qaba.

Keessaa fi alli kan wal qabataniidha. Keessi yoo qajeele allis ni qajeela, keessi yoo bade allis ni bada.

Madda: [â€œNawaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalyahâ€](#) fuula 18-23, Abdulaziz bin Muhammad

---

[1] Tafsiiru Muyassar-fuula 121

Date Created

March 21, 2020

Author

admin